

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek

Af Lone Skovsgaard Aidt, Hilda Jensen og Vibeke Mølgaard Iversen

I efteråret 2005 gennemførte vi som afslutning på vores uddannelse til bibliotekar DB et erhvervsrelateret projekt på Aalborg Universitetsbibliotek (AUB). Temaet for projektet var undervisning i informationskompetence. Formålet var på baggrund af en empirisk analyse af den nuværende undervisning at præsentere et idekatalog med forslag til fremtidige tiltag på området. Vi vil i det følgende præsentere nogle af projektets resultater.

Hvad er informationskompetence?

En af de første ting, vi mener, man bør gøre sig klart, hvis man vil undervise i informationskompetence er, hvordan man forstår begrebet. Er informationskompetence evnen til at anvende informationsteknologi? Er det evnen til at finde information? Er det evnen til at forholde sig reflektivt til informationssøgningsprocessen? Er det evnen til at kontrollere og organisere information? Er det evnen til at lære (at lære)? Er det evnen til at skabe ny viden? Eller er det evnen til at bruge information klogt og etisk?

Ovenstående spørgsmål er en parafrasering af de syv forståelser af informationskompetence, som Christine Bruce har identificeret blandt bibliotekarer og undervisere på otte australske universiteter. Vi sammenholdt i vores analyse AUBs forståelse af informationskompetence med disse syv kategorier og vurderede, at AUBs forståelse af informationskompetence kommer nærmest på den tredje kategori: informationskompetence er evnen til at forholde sig reflektivt til informationssøgningsprocessen.

Denne konklusion er dog behæftet med en vis usikkerhed, fordi vi måtte konstatere, at man faktisk endnu ikke havde formuleret en fælles forståelse af informationskompetence på AUB. Det skal retfærdigvis siges, at der i de måneder, vi var i kontakt med biblioteket, var flere ansatser til at starte diskussionen internt, men at det kneb med tiden i en i forvejen fortravlet hverdag.

Et af vores forslag i idekataloget var derfor, at man – når man fik tiden – afholdt en intern workshop, hvor man diskuterede informationskompetence med udgangspunkt i Bruces syv forståelser. Ved at blive konfronteret med flere forskellige syn på informationskompetence tror vi nemlig, at medarbejderne får en bedre

mulighed for at blive bevidste om og sætte ord på, hvordan de selv forstår begrebet. En diskussion på baggrund af Bruce vil desuden kunne klarlægge, hvorvidt der er flere forskellige forståelser af begrebet i spil i organisationen. Endelig kan Bruces kategorier fungere som idealtypiske eksempler, som man kan bygge videre på, når man i praksis forsøger at diskutere sig frem til en fælles forståelse af informationskompetence.

Kildekritik, studieteknik og vidensorganisation

Indholdsanalysen af AUBs undervisning blev gennemført med udgangspunkt i den model for informationskompetence, som den engelske biblioteksorganisation SCONUL har udarbejdet i *"The Seven Pillars of Wisdom"*.

Modellen opererer med syv søjler, der repræsenterer syv aspekter ved informationskompetence. På kort formel:

1. Informationsbehov
2. Informationsressourcer og informationstyper
3. Informationssøgningsstrategi
4. Søgeteknik og lokalisering
5. Evaluering
6. Vidensorganisation, analyse og kommunikation
7. Syntese og kreativitet.

Vi kunne på baggrund af vores analyse konkludere, at AUBs undervisning dækker bredt, idet det samlede undervisningstilbud berører seks af de syv aspekter af informationskompetence, som SCONUL-modellen opererer med. Fokusset ligger dog klart i de første fire søjler, idet de aspekter af informationskompetence, der har med kildekritik, vidensorganisation og studieteknik at gøre, kun berøres perifert i undervisningen.

Det mener vi, man bør gøre en indsats for at lave om på. Hvad hjælper det fx, at de studerende bliver superdygtige til at finde relevant litteratur til deres projekter, hvis bøgerne og artiklerne ender i en rodet bunke hjemme på skrivebordet? Hvad hjælper det, at de studerende kan navigere problemløst rundt på Internettet, hvis de ikke formår at gemme relevante links, så de kan genfinde dem næste gang, de skal bruge dem?

Da mange af institutterne på Aalborg Universitet i forvejen tilbyder en eller anden form for studietekniske kurser, har et af vores forslag derfor været, at AUB forsøger at etablere et samarbejde med universitetet, så man kan udvikle sådanne kurser i fællesskab. Biblioteket kunne således introducere til vidensorganisation og tage sig af de informationsvidenskabelige aspekter af kildekritik, mens faglærerne og studievejlederne kunne fokusere på fagspecifik kildekritik og generelle studietekniske færdigheder som notatteknik og formidling

Undervisningsformer og –principper

En ting er indholdet i undervisningen, en anden er, hvordan man formidler dette indhold.

Undervisningsformen på de fleste af AUBs kurser er en kombination af foredrag, demonstration og øvelser. Skønt underviserne på AUB arbejder aktivt på at gøre undervisningen dialogbaseret og studenteraktiverende, kunne vi på baggrund af vores analyse konkludere, at det meste af undervisningen er tilrettelagt efter det såkaldte deduktive undervisningsprincip. I forhold til en databaseundervisning vil det sige, at underviserne lægger ud med at præsentere en række databaser, demonstrerer nogle af deres søgefunktioner og først derefter lader de studerende selv prøve at søge i databaserne.

Fra venstre mod højre Hilda Jensen, Vibeke Mølgaard Iversen og Lone Skovsgaard Aidt.
Foto fra dimensionfestlighed.

En sådan strukturering af undervisningen kan umiddelbart virke logisk – de studerende er jo nødt til at lære noget om databasernes indhold og søgefunktioner, før man kan sætte dem til at søge i dem. Hvis man vil præsentere mere end en enkelt eller to databaser, er der dog også en risiko for, at præsentationen bliver ensformig med det resultat, at de studerende mister koncentrationen og til slut ikke kan skelne den ene database fra den anden.

Vi foreslog derfor, at AUB i stedet skulle prøve at strukturere sin databaseundervisning efter det induktive princip. Når man underviser efter det induktive princip, skal de studerende i stor udstrækning selv tilegne sig ny viden frem for at få den præsenteret af underviseren. Øvelserne ligger således først i timerne, og underviserens rolle bliver i højere grad at samle op på de erfaringer, de studerende gør sig og sætte deres nyerhvervede viden ind i en teoretisk kontekst.

I vores idekatalog præsenterede vi et konkret forslag til, hvordan et 3-timers databasekursus struktureret efter det induktive undervisningsprincip kunne se ud.

Første time indledes med en øvelse om valg af databaser. De studerende får til opgave at finde information om en række udvalgte databaser og vurdere hvilke, der kunne være relevante for deres eget projekt. Formålet med denne øvelse er at lære de studerende, hvilke spørgsmål det kan være relevant at stille, inden man benytter sig af en ny informationskilde, hvorfor disse spørgsmål er relevante, og hvordan man finder svarene på spørgsmålene.

Anden time handler om søgefunktioner. De studerende får her til opgave at beskrive og forklare søgefunktionerne i en af de databaser, de har vurderet er relevant i forhold til deres projekt. Formålet med denne øvelse er at lære de studerende, hvor og hvordan man finder oplysninger om et systems søgefunktioner, hvad man kan bruge de forskellige funktioner til, og hvordan man kan overføre kendskab til søgefunktioner i et system til et andet.

I tredje time får de studerende mulighed for at søge litteratur til deres igangværende projekter. Underviseren kan eventuelt bruge en del af timen på at hjælpe de studerende med at formulere en søgestrategi.

Teori og praksis

Det har været et privilegium at få mulighed for at afslutte vores uddannelse med at undersøge, hvordan de informationsvidenskabelige teorier harmonerer med virkeligheden på et stort dansk forskningsbibliotek. Alt i alt har det været vores indtryk, at AUB har udviklet en række velgennemtænkte og udbytterige kurser, der på et højt niveau introducerer de studerende til nogle af de vigtigste aspekter af informationskompetence.

Lone Skovsgaard Aidt, Hilda Jensen og Vibeke Mølgaard Iversen er arbejdssøgende bibliotekar DB'ere.

Referencer

Bruce, Christine (1997): *The Seven Faces of Information Literacy*, Adelaide: Auslib Press.
Corall, Sheila & Hathaway, Helen (ed.) (2000): *Seven pillars of wisdom? Good practice in information skills development*. Proceedings of a conference held at the University of Warwick, London: SCONUL.

Vores projektrapport kan downloades fra følgende adresse: <http://biblis.db.dk/archimages/441.pdf>

I vores idekatalog præsenterede vi et konkret forslag til, hvordan et 3-timers databasekursus struktureret efter det induktive undervisningsprincip kunne se ud.

